

ПРОЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО ЦЕНТРУ І СХЕМА ЗАБУДОВИ ЖИТЛОВОГО СЕК- ТОРУ НАВКОЛО ПЛОЩІ ДЗЕРЖИН- СЬКОГО В ХАРКОВІ

Ф. КОНДРАШЕНКО

Функціональна схема планування.

Ген - плян земель, що охоплено проєктом, займає полуднево - з'хідню частину нагірного масиву, що спадає до району інтелектуальної діяльності за мапою районування Харкова і лежить між землями: Шатилівкою, Павлівкою, Університетським та Зоологічним садами та вулицею Карла Лібкнехта.

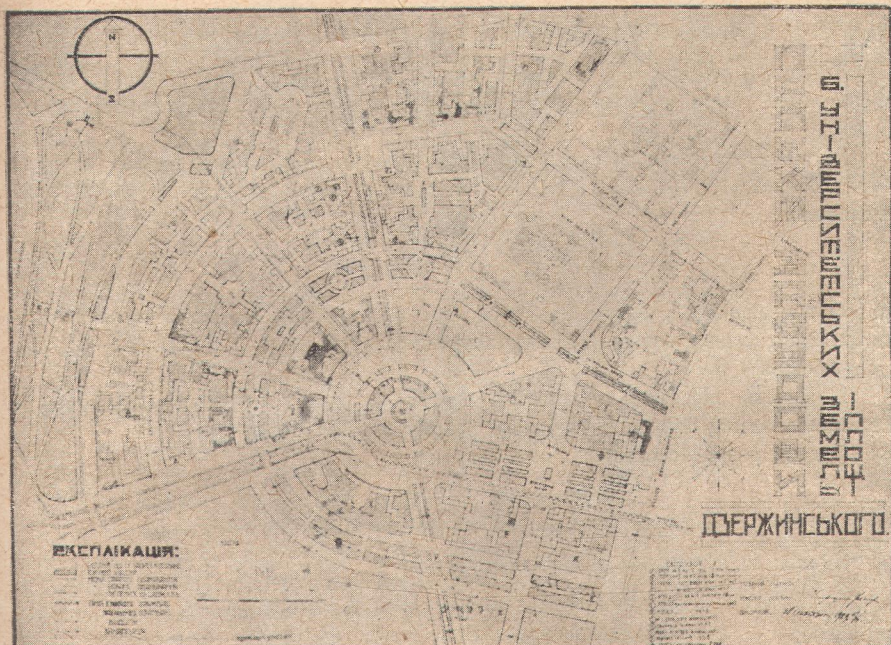
Район характеризується, як незначно забудований в частині к. Університетських земель і відносно віддалений від існуючого центру без прямого сполучення з ним. Територія земель, що охоплено проєктом, взято в межах: на південь — до Барачного провулку і яру над Шатилівкою, на полудень — до південної межі Університетського та Профспілкового саду, початку Римарської і продовження Сердюківського провулку; на схід до Клочківської вул. і великої Сумської; на захід до вулиці К. Лібкнехта.

Рел'єф характеризується повільним зниженням з полудня і з сходу на захід і полудневий захід від 72 горизонталі за межами проєкту, до 48 горизонталі біля

річки Лопані. Землі від 62 горизонталі на захід характеризуються як перерізані ярами з шарів глини та піску.

На полудень і схід глибокий яр межує з вулицею Карла Лібкнехта, а землі від 67 до 51 горизонталі перерізуються глибокими ярами, в більшості уявляють „дикі землі“ і в частині покриті малим лісом.

В частині площі Дзержинського та Ветеринарної ріжниця рел'єфу досягає 5 метрів. Велика різниця рельєфу цих земель і останньої части Харкова, великий відсоток „диких“ земель ярів і схилів, малий відсоток забудованих земель на полудень, незначний відсоток комунального впорядкування порівнюючи до загальної території — все це підкреслює характерні риси цього району.



Проект забудови кол. університетських земель і пл. Дзержинського

Санітарно-гігієнічний стан.

Санітарно-гігієнічний стан земель, що охоплено проектом, в більшості задовольняючий. Мінусами цих земель з санітарно гігієнічного боку є велика сухість на протязі 3 — 4 літніх місяців, сухі вітри зі сходу на захід на полудень-захід не сприяють здоровому стану цих земель.

Середня річна температура за 30 років за висновками метеорологічної станції досягає 6 — 9° С. Самі теплі місяці: Червень, Липень та Серпень, найхолодніші Грудень та Січень. Середня температура Червня 18,7, Липня 20,5, Серпня 19,2; максимальна температура тепла досягала 37,0; максимальна температура холоду 35. Різниця між максимальною та мінімальною температурою досягала 72. Підсоння континентальне.

Опадів за 30 років з 1892 року по 1921 рік в середньому було 510 м/м. найбільшою кількістю опадів Червні та Липні місяцях. За відомостями Метеорологічної станції за 30 років з 1892 року найбільше було в східних та південно-східних, потім полуднево-західних та західних вітрів.

Діаграма сили і напрямку вітру дає можливість скласти „розу вітрів“ міста Харкова. На районівій мапі ґрунтів землі на кол. Університетських і площі Дзержинського відносяться до світлих льосових шарів з суглинку (за професором Сабанінім).

Ґрунт і підземні води.

Загальна мапа бурових щілин кількістю 500, що зроблено по місту Харкову дає підставу до складання мапи висоти підземної води в частинах міста, що в більшості межують з берегами річок Лопані та Харкова. На мапі ґрунтів район визначається як зайнятий підзолистими ґрунтами. Максимальна глибина ґрунту, що промерзає за відомостями на 30 років досягає 100 сантиметрів.

Кількість населення й соціальний стан мешканців.

В частині земель, що відведено під забудову район кол. Університетських земель лише почав забудовуватись тому ще немає повних статистичних відомостей.

Житлоквартили нагірного району від Шатилівського проспекту на схід до вул. Карла Лібкнехта 9, 10, 10а, 11, 26, 26а, за статистичними відомостями мали таке населення:

в 1912 році . . .	1846	чолов.
1926 „ . . .	3087	„

приріст населення 4,5, значно більша середнього Харківського, що досягає 2,26%. Соціальний склад населення цих кварталів розподіляється між: 1. робітників—12,5%, 2. службовців — 56%.

Щільність населення досягає 141 чоловік на один гектар будівельного кварталу, при середній щільності нагірного району в 160 чоловік.

Будови розподіляються по матеріялу на:

мурованих . . .	51	або 90%
дерев'яних . . .	6	„ 10%

Будови за поверхами розподіляються:

під одноповерховими . . .	22	або 40%
під двоповерховими . . .	20	„ 35%
під триповерховими . . .	12	„ 20%
під чотириповерховими . . .	3	„ 5%

Разом житлових будов: 150 помешкань з 988 кімнатами з житлоплощею в 21.717 кв. метрів.

Мешканців на одну будову випадає 54 чоловіка.

Нежитлові будови розподіляються: промислових — 4, торговельних — 1, службов.— 53, інших — 4.

Промисловість і торгівля. Ніяких підприємств, окрім кустарів і торгових одиниць, немає.

Наросвіта. В районі є одна трудшкола, одна школа сліпих, медінститут, клуб і кіно.

Схема і графік руху.

Сучасний графік руху на цих землях мало розвинений і виявляється лише в напрямку зі сходу на захід і протилежне. (З вул. Карла Лібкнехта через площу на Клочківський в'їзд до Клочківської вулиці).

Рух авто і автобусів в першу чергу задовольняє вимоги Держпрому для сполучення старого центру з площею Дзержинського. Зріст і заселення районів: забудова шатилівки, академічного місця на Павловому полі, заселення Іванівки і зріст

Ващенківського району з склепами і товарними депо, пряме сполучення Південного вокзалу, з старим торговельно-адміністративним центром, необхідні умови для функціонального рішення руху цих земель.

Концентрація адміністративно-службових будівель — „велетнів“, як Держпром, Будинок Кооперації з великим числом службовців, приплив мас населення на площі і через них вимагає в першу чергу потрібних і широких магістралів — вулиць для розвантаження великої маси службовців так і населення, як в часи після праці, так і в добу припливів мас за час відпочинку і демонстрацій.

Через це збільшено кількість радикальних вулиць і магістралів для повної евакуації району. Запроектовано: Шатилівську магістраль, що сполучає Павлове поле через площу Дзержинського з Римарською вулицею через Університетський та Профспілковий сади; продовження Клочківського в'їзду — вулиця між ділянкою Будинку Кооперації і Хемінститутом; поширення Ветеринарної площі з двохстороннім рухом; продовження Харитонівського пров. на Пушкінський в'їзд; вулиці для піших в напрямку схилу Університетських земель.

Для другого етапу запроектовано продовження радіальної вулиці через одинадцятий квартал на ріг Басейної, а також запроектовано вулицю рівнобіжну з вулицею Карла Лібкнехта для евакуації майбутньої Ветеринарної площі і вулиці Карла Лібкнехта.

Характер руху.

Графік нового руху в майбутньому буде найбільш інтенсивним на центральній площі Дзержинського, яка тепер на перші роки буде приймати всі види руху: електр. залізницю, мото, авто і кінний рух. Щоб запобігти в майбутньому катастроф в добі максимального переповнення площі потрібно децентралізувати рух винесенням кола електричних залізниць і кінного руху в смугу бульварів за Будинком Держпрому та Кооперації. Ці вимоги якраз стоять на черзі у великих містах Європи, як Берлін та Париж: через те децентралізація району і в наших умовах набуває великого значіння.

Площа Дзержинського мусить стати басейном лише авто і мото руху. Круговий рух на площі відповідає загальній схемі, що її пророблено Паризьким архітектором Генардом для круглих площ, з загальним принципом руху правого боку.

Етапний проект на перші роки характеризує загальне розміщення елементів пляну на площі Дзержинського: зелену смугу з центральним сектором радіусом до 89 мтр., Великого круга для руху електр. залізниці й інших видів сполучення.

Кільцевий трамвай в 2 колії запроектовано з головним напрямком на Клочківський в'їзд і через Ветеринарну площу на Басейну з радіусом на площу Дзержинського від 93 до 96 метрів. Смуга великого руху на площі Дзержинського запроектована до 18 мтр. ширини з двохстороннім рухом.

Вантажовий рух направлено по Клочківській вулиці, Великій Сумській на гору до Барачного провулку на периферії запроектованих земель. Для здійснення кругового руху на бульварах за Держпромом потрібне влаштування мостів через Клочківський в'їзд.

Профілі вулиць і площі Дзержинського.

Запроектовано профілі вулиць і площі Дзержинського з розрахунком зросту руху цього району. Графік руху на площі Дзержинського буде найбільш інтенсивним, а також найбільш різко буде підкреслено Шатилівську магістраль, Ветеринарну площу і бульвари навколо Будинків Держпрому та Кооперації.

Смуга бульварів шириною 86 метрів буде резервом для майбутнього зросту руху до площі Дзержинського і зможе децентралізувати головний басейн руху — площу Дзержинського.

Профіль Ветеринарної площі магістралі запроєктовано в 2-варіантах: перший — з центральною смугою руху посередині і зеленими насадженнями з боків і другий — з протилежним розміщенням. Типовий профіль вулиці—30 метрів: вулиці-пасажі запроєктовано в 24 мтр., як мінімум розривів 5—6 поверхових будов.

Треба підкреслити на профілі через Ветеринарну площу і площу Держинського від вулиці Карла Лібкнехта, що має ухил на 3—5 мтр. до Клочківського в'їзду. Це має негативні наслідки як з боку відтоку води, так і забудови цього району. Глядачеві з вулиці Карла Лібкнехта видно Будинок Держпрому лише з 3-го поверху, так що повної перспективи можна було б досягнути лише коли ці площі буде вирівняно від вулиці К. Лібкнехта. На самій площі рельєф вимагає великих робіт щоб зробити менший ухил і передбачити всі можливості для своєчасного відведення небезпечної води з атмосферних опадів.

Схема планування району.

Схема планування визначає землі навколо площі Держинського та Ветеринарної, як центр нового Харкова, „адміністративне-сітє“ й район житлобудинків—кварталів з усупільненням і централізацією комунального впорядкування.

Площа Держинського збирає з усіх сторін радіальні вулиці і магістралі, що вкупі з концентричними вулицями на к. Університетських землях характеризують радіальну систему планування цих земель. Головні елементи плану: підкова адміністративно урядово-громадських будівель з зеленим колом насаджень; 14- житло-кварталів з будинками від 7 до 3 поверхів; смуга садів Зоологічного, Ботанічного та Університетського; схили к. Університетських земель.

Характер нового планування.

Характер планування радіальний з центром на площі Держинського. Мета—здійснити окремий і різко-підкреслений райси адміністративних і усупільнених кварталів житлового сектора. З метою раціонального використання ділянок у кварталах і раціонального руху району змінюються старі червоні смуги вулиць, збільшуються житлоквартили, запроєктовані нові вулиці і площі, зелені бульвари, сквери і зелені масиви. В секторі земель Держпрому запроєктовано широке авеню із смугою бульварів, як резерв майбутнього великого руху на ширину до 86 метрів. Смуга бульварів поширюється в бік Харитонівського провулку і через Клочківський в'їзд за ділянкою Дома Уряду до вулиці Карла Лібкнехта і відокремлює монументальний центр адміністрації від поясу колективно-житлового сектору. Шість кварталів з Держпромом сконцентровано в 3 житлових секторах житлобудинків з закриттям бувищих вулиць і поширенням вулиць між секторами до 30 метрів.

Друга концентрична вулиця поширюється до 30 метрів, і на місці перехрестя з Шатилівською магістраллю витворює невелику площу для більш безпечного перехрестя для руху.

Третя концентрична—бульвар поширюється до 30 метрів і обмежує пояс забудови на схилах кол. Університетських земель. Масив схилу запроєктовано для зелених насаджень з терасами і з площами для гри дітей в полудневій частині.

На схід від Шатилівської магістралі в кварталах № 8, 9, 9-а, 10 та 11 запроєктовано поширення вулиць до 30 метрів і частково змінюються обриси кварталів. Площу Держинського та Ветеринарну запроєктовано в залежності від руху й інтенсивного забудування без примусу естетичних догматів.

План запроєктовано в II-х етапах. Перший — з зеленим сектором в центрі, другий — зовсім без зелених насаджень. В зв'язку з новими вимогами для раціональної забудови запроєктовано поширення західної сторони вулиці К. Лібкнехта з загальною шириною вулиці до 64 метрів; на місці сходження Матилівської магістралі з Римарською вулицею запроєктовано нову площу. Землі існуючих садів від відрізаної Шатилівської магістралі на схід запроєктовано для забудування, а на захід землі об'єднуються в один масив зелених насаджень.

Принципи поквартального забудування житлового сектора.

Район кол. Університетських земель і землі навколо почали забудовуватися лише з 1925 року. З 1928 — 29 року змінюється характер забудування як розміром, так і загальною кількістю житлопомешкань запроектованих будинків. Великі забудівельники, як „Червоний промисловець“, або „Профробітник“, будуються однак за іншими принципами, як раніш збудовані житлокоопи „Хемік“, „Бродильщик“, „Червоний Кондитер“, „Донець“, „Слово“.

Забудова нових кварталів житлового сектору ставить за мету усупільнення житлових функцій мешканців, що найбільш відповідає сучасним вимогам колективізації житла. В нових кварталах запроектовано житло - масиви великої поверховості з розположенням периметру будівель по периферії секторів кварталів. Площу забудови в кварталах прийнято від 25 до 30% всієї площі кварталу з тим, що остання залишається для зелених насаджень. Житлобудови — колективи усупільнюються всіми видами громадського обслуговування мешканців: їдальнями, пральнями, клубами, салками, лазнями, зо всіма методами централізованої електрифікації і теплофікації будівель.

До цих умов громадського користування будинками треба віднести ліфти, солярії, радіо - майданчики і т. ін. Вся площа за винятком забудови відводиться під зелені насадження, басейни і пасажі для зелених вулиць. Характер такого кварталу показано на схемі забудування „Червоного промисловця“ й „Хеміка“ в другому кварталі з новою вулицею — пасажем 24 метра ширини для пішоходів.

Цей тип нового кварталу — контраст старому кварталу з неправильними ділянками і хаотичною забудовою індивідуальних забудівельників. Новий квартал відкривається для суспільства і відкритий для сонця і повітря, а своїми „легенями садами“ охороняє мешканців від порохливої вулиці, а дітей від колес авта.

Тип колективного кварталу житлового сектору запроектовано в кількох варіантах, з централізованим обслуговуванням житлопомешкань. Населення. Загальна кількість населення і службовців запроектованого району становить 80.000 чол. на 1960 рік.

Етапний плян площі Дзержинського і характер забудови монументального центру.

Будови Держпрому, Кооперації і майбутній Будинок Уряду або Будинки Будівельних Трестів три головних будови, що визначають фізіономію площі Дзержинського. Для цього тимчасового стану забудування проектом передбачається тимчасовий варіант зелених насаджень, бруку і декоративного оздоблення площі. Архітектонічний ансамбль площі зайнятий більше однієї третини Будинком Держпрому і тому вимагає певних принципів, які гарантують цілісність і єдність архітектури.

Схему центральних будов адміністрації й громадського призначення запроектовано на таких засадах:

- а) поверховість від 6 поверхів і вище;
- б) конструкція — бетон, залізо - бетонний каркас;
- в) оформлення — тип індустріальної архітектури Держпрому; виразнику сучасної архітектури площі Дзержинського.

Функціональне районування будов різного призначення для обслуговування населення.

Для обслуговування населення запроектованого району по схемі районування відводяться ділянки для таких будівель:

- а) Школи, кількістю — 2, з обслуговуванням 1500 дітей, одна в південно - східній частині кварталу № 5, друга в районі кварталу № 10;

о) Поліклініка — тип амбулаторії поширеного типу; в полуднево - східній частині кварталу № 5 з площею 0,8 гектарів;

в) Крамниці: промкрану, з розположенням їх на розі другої радіальної і першої кільцевої вулиці в кварталі № 3 з уміщенням крамниць в нижньому поверсі житлобудинку;

Крамниці: продуктові з уміщенням їх в південно - східній частині кварталу № 1 і південно - західній частині кварталу № 7.

г) Районовий клуб — кіно — театр вже передбачено за проектом Буд. Кооперації.

г) Загальні ясла і дитсад в західній частині кварталу № 6 з площею ділянки 0,8 гектарів з уміщенням ближче до зелених насаджень над схилом Університетських земель.

д) Аптеки кількістю 3, на ділянках майбутнього будинку Уряду і другій кільцевій в кварталі № 2 і по Шатилівській вулиці в кварталі № 7;

е) Будови районної адміністрації:

а) район міліції в полудневій частині кварталу № 3;

б) філії держбанку, ощадкаси в кварталі № 5;

в) місцева поштово - телеграфна контора в кварталі № 7; в однім з великих житлобудинків, в 1 - поверсі розраховується на 150 чоловік службовців з площею забудови до 1500 кв/м.

г) Пожежна частина — в південно - західній частині кварталу № 8;

г) Центральний ринок для продуктів в кварталі № 6;

д) Готель в кварталі № 7.

Центр адміністративний і новий Харків.

Схема плянування нового монументального центру є першим наближенням до проекту плянування цього району і є логічним розвитком зросту нового міста — центру УСРР.

Місто Харків — центр з великим апаратом держустанов мусить концентрувати „лябораторію для праці“ в однім місці, щоб стандартизувати обслуговування цих будинків за всіма найновішими методами механізації і найновішого транспорту.

Новий Харків, що зростає з кожним днем, мусить стати містом колективів з центральним обслуговуванням і розподілом для всіх мешканців.

Переходова доба від капіталістичного міста до міста соціалістичного оточення має свої етапи на сучасному, на майбутньому будівництві Харкова. Колективний — соціалістичний Харків ще не почав будуватись і проєкт монументально-житлового сектору, що представлено за цим проєктом є вчасним наближенням і переходовим етапом до нового колективного Харкова.

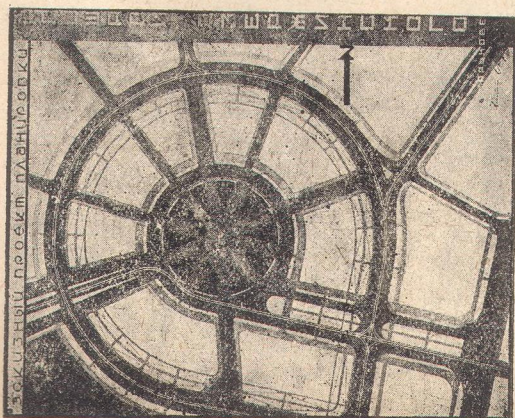
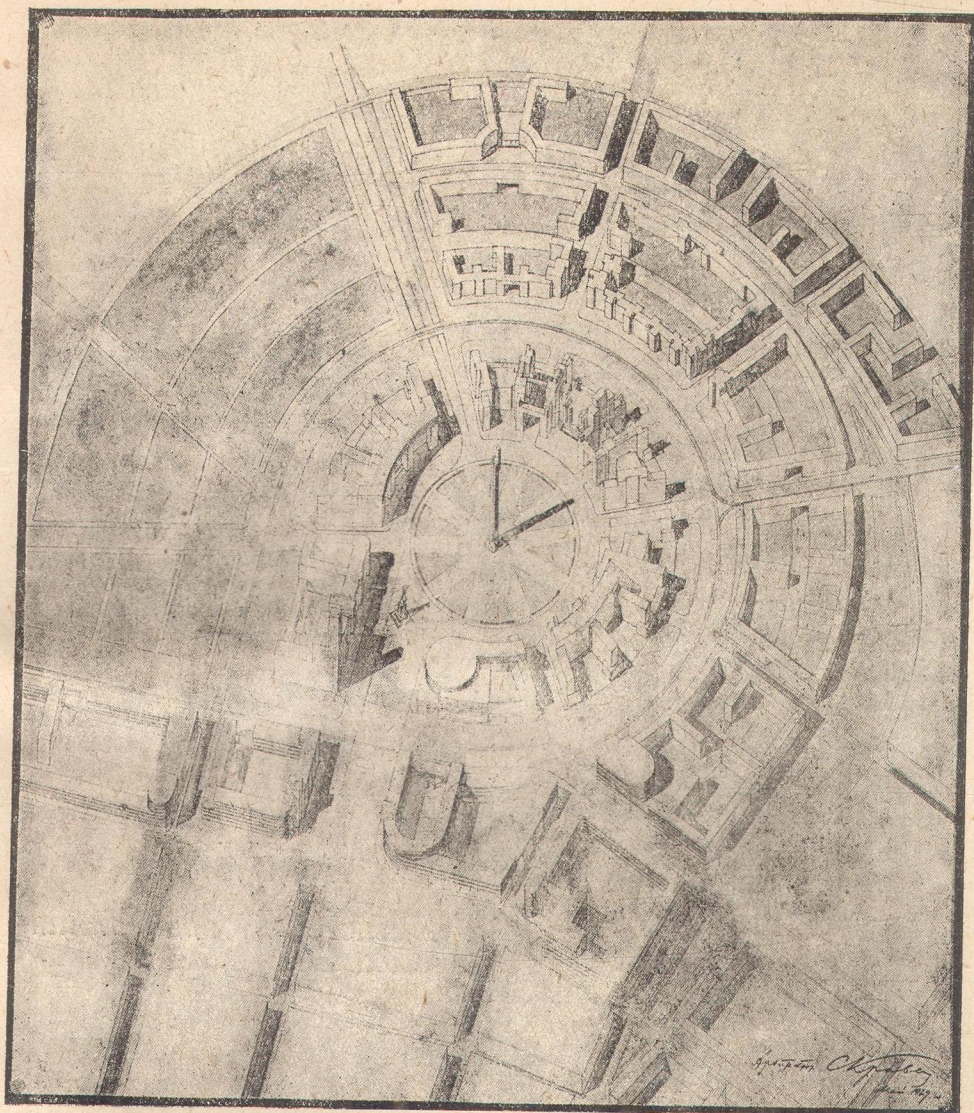
ПОЯСНЕННЯ ДО ПРОЄКТУ ГІРНИЧОГО ІНСТИТУТУ В м. СТАЛІНІ

АРХ. Я. ШТЕЙНБЕРГ

І Головний учбовний корпус

Будування учбового корпусу передбачається на терені Гірничого Інституту в м. Сталіні — 1-а лінія № 58.

Для збудування будинку, що його проєктують, на терені зносять одноповерхові будинки, що стоять і в значній мірі вже амортизувалися. Будинки призначені до знесення поименовані на генеральному пляні №№ 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12 і 20 і не є житлові



АРХ. С. КРАВЕЦЬ.
ПЛОЩА ДЗЕРЖИНСЬКОГО
І З О М Е Т Р І Я

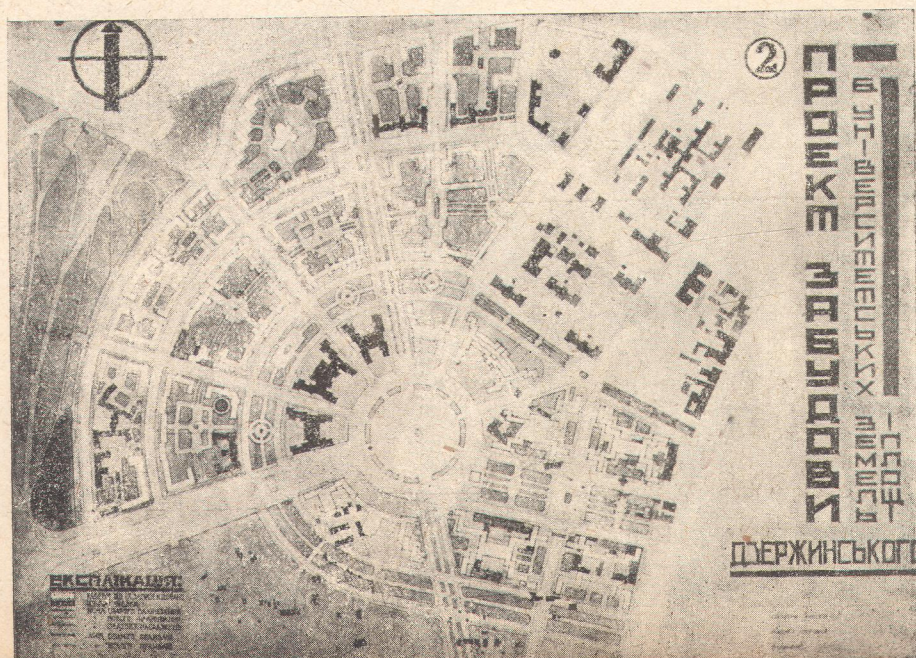
ЕСКІЗНИЙ ПРОЕКТ

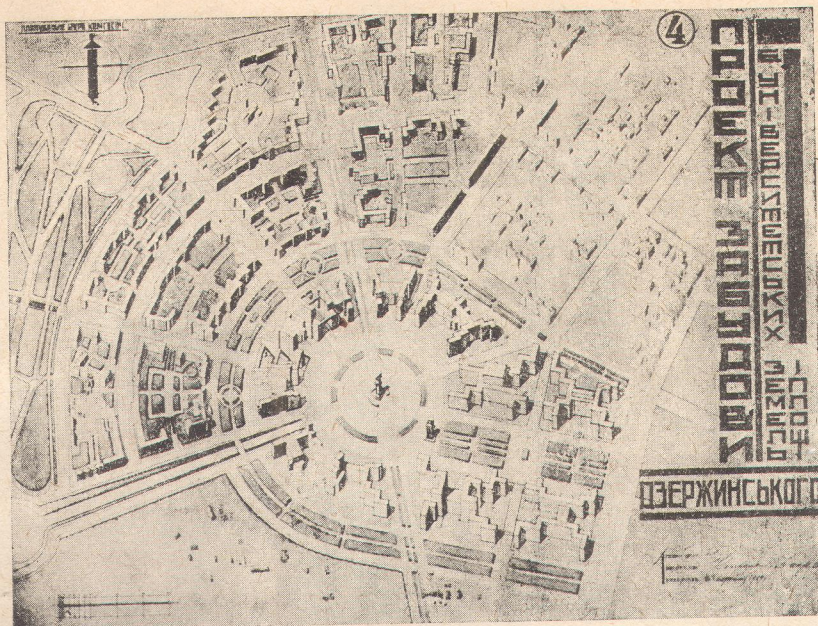


АРХ. Ф. КОНДРАШЕНКО

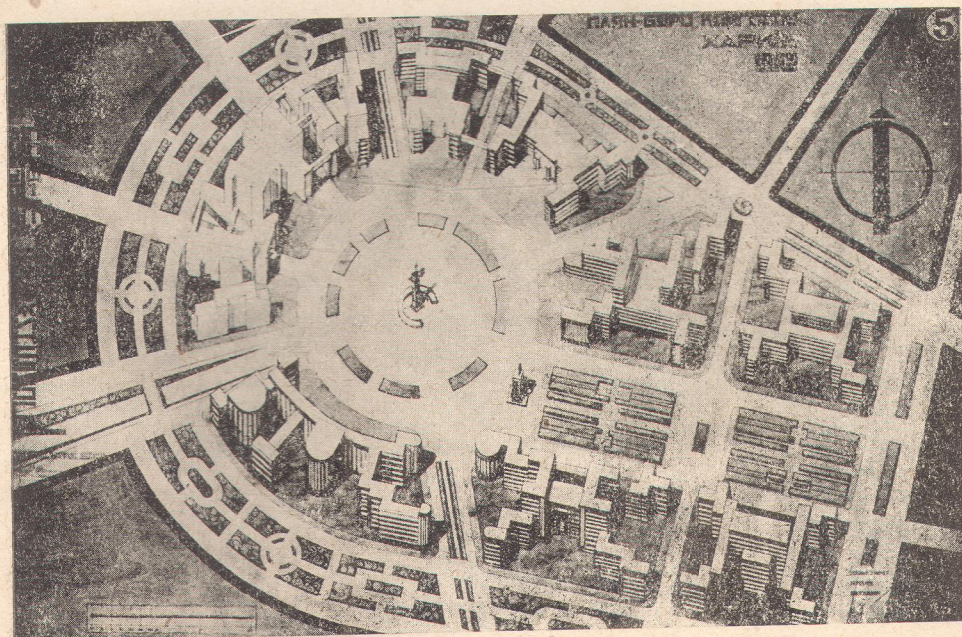
П. Л. ДЗЕРЖИНСЬКОГО.
СХЕМА ПЛАНУВАННЯ РАЙОНУ.

ПРОЄКТ ПЛАНУВАННЯ ТА КОМУНАЛЬНОГО ВПОРЯДКУВАННЯ





АРХ. Ф. КОНДРАШЕНКО

ПЛ. ДЗЕРЖИНСЬКОГО.
АКОНОМЕТРІЯ В ЦІЛОМУ

АРХ. Ф. КОНДРАШЕНКО

ПЛ. ДЗЕРЖИНСЬКОГО.
АДМІНІСТРАТИВНИЙ ЦЕНТР